

Κωστής Κοκκινόφτας
Κέντρο Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου
Ο ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΑΤΑΚΗΣ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Ο παιδαγωγός και τακτικός καθηγητής της φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (1958-1967) Βασίλειος Τατάκης (Άνδρος 1897-Αθήνα 1986) υπηρέτησε, στα πρώτα χρόνια της εκπαιδευτικής του σταδιοδρομίας, στην Κύπρο και συνδέθηκε στενά με τους ανθρώπους της. Στα «Απομνημονεύματά του», που εκδόθηκαν το 1993 από το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τράπεζας, αφιερώνει ένα κεφάλαιο για την τετραετή παραμονή του στο νησί, κατά τη δεκαετία του 1920, όπου εξιστορεί με γλαφυρότητα την εκπαιδευτική και πολιτιστική συμβολή του στην πνευματική του ζωή¹.

Ο Τατάκης αφίχθη στη Λεμεσό στα μέσα Σεπτεμβρίου 1923² και δίδαξε ελληνικά, λατινικά και ιστορία στο Γυμνάσιο της πόλης, μέχρι τον Ιούνιο του 1926. Ακολούθως, απεδέχθη πρόταση της Σχολικής Εφορείας Λευκωσίας και υπηρέτησε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, μέχρι το τέλος του σχολικού έτους 1926-27, οπότε εγκατέλειψε το νησί, για να εργαστεί στις Σέρρες³. Επισκέφθηκε ξανά την Κύπρο μετά από πολλά χρόνια, τον Απρίλιο του 1963, ως μέλος της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, οπότε περιηγήθηκε τη Λεμεσό και τη Λευκωσία⁴.

---

1. Βασίλειου Τατάκη, Απομνημονεύματα, Αθήνα 1993, σ. 312-344. Για τη ζωή του και τη σχέση του με την Κύπρο βλ. επίσης Νίκου Παναγιώτου, Ελλάδος Κάτοπτρον, τ. Γ', Λευκωσία 2005, σ. 974-975.

2. «Ἀφίκετο μέ τό π. συμβατικόν ὁ διορισθεῖς καθηγητής τῶν Ἑλληνικῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ Γυμνασίῳ κ. Τατάκης». Βλ. Σάλπιγξ, 21.9.1923. Για την περίοδο που εργάστηκε στο Γυμνάσιο Λεμεσού βλ. Αριστόδημου Πηλαβάκη, Η Λεμεσός και τα σχολεία της, Λεμεσός 1929, σ. 95.

3. «Ἐφέτος διωρίσθησαν δύο πρόσθετοι καθηγηταί τῆς φιλολογίας, οἱ κ.κ. Τατάκης καί Γρηγοριάδης». Βλ. Ισότης, 24.7.1926. Για την περίοδο της διδασκαλίας του στο Παγκύπριο Γυμνάσιο βλ. Γεώργιου Χατζηκωστή (επιμ.), Παγκύπριον Γυμνάσιον, εκατονταετηρίδα. Αναμνηστικόν Λεύκωμα 1893-1993, Λευκωσία 1993, σ. 154.

4. Για την επίσκεψη αυτή γίνεται αναφορά στον τύπο της εποχής. Ενδεικτικά βλ. «Κάθε Μήνα», Πνευματική Κύπρος 32/3(1963)297-299. Επίσης βλ. Πλουτή Σέρβα, «Βασίλης Τατάκης, ένας μεγάλος στοχαστής της φιλοσοφίας», Ελευθερία, 20.1.1971· Βασίλειου Τατάκη, Απομνημονεύματα, ό.π., σ. 324-325.

Όπως αναφέρει, κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην Κύπρο είχε γίνει δεκτός από την τοπική κοινωνία με αγάπη και σεβασμό και ένοιωθε ευπρόσδεκτος, όπου και αν πήγαινε⁵. Το γεγονός αυτό συνέτεινε, ώστε να ξανοιχθεί στην πολιτιστική της ζωή και να συμμετάσχει σε πολλές από τις εκδηλώσεις της, όπως με διαλέξεις και δημοσιεύσεις κειμένων στον τύπο, που αποτέλεσαν την απαρχή για τη μετέπειτα πνευματική του πορεία.

Ανάμεσα στους μαθητές του στο Γυμνάσιο Λεμεσού άφησε μνήμη νηφάλιου και ευγενέστατου συζητητή. Ένας από αυτούς, ο μετέπειτα γραμματέας του ΑΚΕΛ Πλουτής Σέρβας, διατήρησε έντονη την ανάμνηση του Τατάκη και, τον Νοέμβριο του 1971, επεδίωξε και τον συνάντησε στη Θεσσαλονίκη, οπότε έπεσαν, γεμάτοι συγκίνηση, «ο ένας στην αγκαλιά του άλλου». Αντάλλαζαν δε συχνά επιστολές, που, όμως, όπως σημειώνει, χάθηκαν κατά την τουρκική εισβολή του 1974. Στον Κύπριο πολιτικό, χωρίς, όμως, να τον κατονομάζει, αναφέρεται και ο Τατάκης και σημειώνει πως στις εκθέσεις, που έβαζε στους μαθητές του να γράφουν, αυτός ανέπτυσε μαρξιστικές απόψεις. Γι' αυτό και τον έλεγχε με διάκριση, για να τον βοηθήσει «να δει σωστά τα πράγματα»⁶.

Ο Τατάκης σημειώνει ακόμη, ότι τα τέσσερα χρόνια της «κυπριακής εμπειρίας του» ήταν από τα καλύτερα της εκπαιδευτικής του σταδιοδρομίας⁷. Από τους μαθητές του ξεχώριζε τον πρόωρα θανόντα Ανδρέα Ευθυμιάδη (1908-1935), ο οποίος σπούδασε φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και στη συνέχεια μετέβη στο Μόναχο για μεταπτυχιακές σπουδές, όπου απεβίωσε από ανίατη ασθένεια. Όπως γράφει, διατηρούσε μαζί του τακτική αλληλογραφία και διέσωσε στο Αρχείο του αρκετά γράμματά του⁸. Ιδιαίτερη αναφορά κάνει επίσης για τους μαθητές του στο Παγκύπριο Γυμνάσιο Νίκο Κρανιδιώτη και Κώστα Προυσή⁹.

---

5. Βασιλείου Τατάκη, Απομνημονεύματα, ό.π., σ. 334.

6. Βλ. Πλουτή Σέρβα, Όταν είμασταν παιδιά, Λευκωσία 1993, σ. 137-138· Βασιλείου Τατάκη, Απομνημονεύματα, ό.π., σ. 321, αντιστοίχως.

7. Βασιλείου Τατάκη, Απομνημονεύματα, ό.π., σ. 325.

8. Τα γράμματα αυτά αναμένεται να εκδοθούν σύντομα. Βλ. Πέτρου Παπαπολυβίου, «Άγνωστοι Κύπριοι “καταληψίες”», Φιλελεύθερος, 10.3.2007. Για τον Ευθυμιάδη βλ. Βασιλείου Τατάκη, Απομνημονεύματα, ό.π., σ. 325-327· Πέτρου Παπαπολυβίου, «Από την εμφάνιση των πρώτων σοσιαλιστικών ιδεών στην Κύπρο.

Η παραμονή του στη Λεμεσό είναι συνδεδεμένη με τους πρώτους πυρήνες για τη διάδοση του δημοτικισμού στο νησί και υπήρξε μέλος του βραχύβιου «Συλλόγου των Δώδεκα», στον οποίο είχαν συσπειρωθεί αρκετοί νεαροί δημοτικιστές με σοσιαλιστικά ενδιαφέροντα, όπως οι Γλαύκος Αλιθέρης, Αντώνης Ιντιάνος, Γιάννης Λεύκης, Αιμίλιος Χουρμούζιος και Χριστόδουλος Χριστοδουλίδης¹⁰. Συμμετείχε επίσης στην πνευματική ζωή της πόλης με ομιλίες και διαλέξεις, όπως τον Ιανουάριο του 1924, με την ευκαιρία της γιορτής των Τριών Ιεραρχών, οπότε μίλησε για τη σημασία της εκπαίδευσης στις ανθρώπινες κοινωνίες και στα έθνη¹¹. Ακόμη, έδωσε δύο διαλέξεις στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του Συλλόγου «Αι Μούσαι», μία στις 30 Μαρτίου 1924, για τον ποιητή Λορέντζο Μαβίλη¹², και μία τον Απρίλιο του 1926, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης εκατόν χρόνων από την πτώση του Μεσολογγίου. Η τελευταία δημοσιεύτηκε σε συνέχειες σε εφημερίδα της Λεμεσού και είναι η μόνη που διασώθηκε από όσες έκανε στην Κύπρο¹³. Στη Λεμεσό μίλησε ξανά, στις αρχές Μαΐου του 1927, με θέμα την ελληνική μεσαιωνική λογοτεχνία και το κρητικό θέατρο¹⁴. Αναμείχθηκε επίσης στις θεατρικές παραστάσεις, που οργάνωνε το

Αντιπολεμικά κηρύγματα σε μια μαθητική έκθεση ιδεών στη Λεμεσό, το 1925», Επετηρίδα Κυπριακής Εταιρείας Ιστορικών Σπουδών 4(1999)85-93.

9. Βασίλειου Τατάκη, Απομνημονεύματα, ό.π., σ. 327-328.

10. Γιάννη Λέφκη, Οι Ρίζες. Ιστορική Μελέτη, Λεμεσός 1984, σ. 46· Λευτέρη Παπαλεοντίου, Κυπριακά λογοτεχνικά περιοδικά στα χρόνια της αγγλοκρατίας, Λευκωσία 2001, σ. 79. Ο Τατάκης αναφέρεται επιγραμματικά, για τη συμμετοχή του στον Σύλλογο αυτό, στο μελέτημά του για τον Βασίλη Μιχαηλίδη, για το οποίο θα γίνει αναφορά στη συνέχεια.

11. Βλ. Αλήθεια, 15.2.1924.

12. Βλ. Αλήθεια, 28.3.1924· Σάλπιγξ, 28.3.1924, 4.4.1924. Το κείμενο της διάλεξης αυτής μάλλον δεν έχει διασωθεί.

13. Β. Τατάκη, «Η 100ετηρίς της πτώσεως του Μεσολογγίου», Αλήθεια, 30.4.1926, 7.5.1926, 14.5.1926, 21.5.1926, 28.5.1926. Επίσης βλ. Χρόνος, 16.4.1926.

14. Βλ. Αλήθεια, 13.5.1927.

Γυμνάσιο της πόλης, και δίδαξε το έργο του Στέφανου Δάφνη «Το πατρικό σπίτι»¹⁵. Ακόμη, το 1925-26 διηύθυνε την πρώτη νυκτερινή σχολή της πόλης για αναλφάβητους και ενήλικες, που δεν είχαν τελειώσει το δημοτικό¹⁶.

Εκφράσθηκε επίσης η άποψη, ότι ενδεχομένως να ταυτίζεται με τον αρθρογράφο με το ψευδώνυμο Judex, που επέκρινε στην εφημερίδα «Αλήθεια», τον Αύγουστο του 1924, το περιοδικό «Αβγή», γιατί πρόβαλλε το έργο του Νίκου Νικολαΐδη. Σύμφωνα με τον Judex, ο Νικολαΐδης μπερδεύει την τέχνη με την κοινωνιολογία και επηρέαζε αρνητικά τους νέους λογοτέχνες, όπως τους Αλιθέρση, Χουρμούζιο και Χριστοδουλίδη. Στις απόψεις αυτές απάντησε ο Αντώνης Ιντιάνος με επιστολή του στην εφημερίδα «Σάλπιγξ», που δημοσιεύτηκε τον ίδιο μήνα¹⁷. Ωστόσο, η οξύτητα του κειμένου του Judex δεν συνάδει με τον ήπιο χαρακτήρα του Τατάκη, γεγονός που προκαλεί ερωτηματικά κατά πόσο πράγματι πρόκειται για το ίδιο πρόσωπο.

Παρόμοια υπήρξε η συμμετοχή του και στην πνευματική ζωή της Λευκωσίας, όπου μίλησε κατά τον εορτασμό της 25ης Μαρτίου του 1927 στο σωματείο «Αγάπη του Λαού», για το πνευματικό νόημα της ημέρας, χρησιμοποιώντας τη δημοτική γλώσσα. Την «ασχημία» αυτή, όπως τη χαρακτήρισε, σχολίασε αρνητικά ο παρευρισκόμενος Μητροπολίτης Κυρηνείας Μακάριος, με αποτέλεσμα, μετά το πέρας της γιορτής, να διεξαχθεί μεταξύ τους διάλογος, με τον Τατάκη να εκφράζει τη βεβαιότητα για μελλοντική χρήση της δημοτικής ακόμη και στο εκκλησιαστικό κήρυγμα, γεγονός πρωτάκουστο για την εποχή¹⁸.

---

15. Βλ. Αλήθεια, 16.4.1926, 23.4.1926· Βασιλείου Τατάκη, Απομνημονεύματα, ό.π., σ. 337· Γιάννη Κατσούρη, Το θέατρο στην Κύπρο, τ. Α΄, 1860-1839, Λευκωσία 2005, σ. 215.

16. Βασιλείου Τατάκη, Απομνημονεύματα, ό.π., σ. 334.

17. Judex, «Η λογοτεχνική μας κίνηση», Αλήθεια, 8.8.1924· Η Αβγή (Αντώνης Ιντιάνος), «Αντί γι' απάντηση στο Judex της "Αλήθειας"», Σάλπιγξ, 15.8.1924. Τα κείμενα αυτά αναδημοσιεύτηκαν και σχολιάστηκαν από τον Λευτέρη Παπαλεοντίου, Κυπριακά λογοτεχνικά περιοδικά, ό.π., σ. 119, 322-326, όπου πιθανολογείται και η ταύτιση Τατάκη - Judex.

18. Βλ. Νέα Λαϊκή, 1.4.1927· Αλήθεια, 1.4.1927. Επίσης βλ. Βασιλείου Τατάκη, Απομνημονεύματα, ό.π., σ. 335-336.

Στην ίδια πόλη σκηνοθέτησε, τον Μάιο του 1927, την τραγωδία του Ευριπίδη «Ιφιγένεια η εν Ταύροις», σε μετάφραση στη δημοτική του εκπαιδευτικού Νίκου Αντωνιάδη, μετά από παράκληση της Πνευματικής Αδελφότητας Κυριών. Σε αυτήν υποδύθηκε τον Ορέστη και, κατά τη γνώμη του, αποτέλεσε ακόμη μία κατάκτηση του δημοτικισμού στο νησί, αφού κατάφερε να κερδίσει τις εντυπώσεις σε σχέση με την τραγωδία του Σοφοκλή «Αντιγόνη», που σκηνοθέτησε την ίδια περίοδο, σε μετάφραση στην καθαρεύουσα του Αλέξανδρου Ραγκαβή, ο επίσης καθηγητής στο Παγκύπριο Γυμνάσιο Ιωάννης Ιωαννίδης¹⁹.

Όπως έχει αναφερθεί, ο Τατάκης δημοσίευσε στην Κύπρο τα πρώτα του κείμενα, αρχή κάνοντας στην εφημερίδα «Αλήθεια», τον Αύγουστο του 1925, με το σημείωμα «Άγιοι Ανάργυροι», όπου καταγράφει τις λαογραφικές αντιλήψεις για τους Αγίους και αναφέρεται στο ομώνυμο μοναστήρι τους στο χωριό Γιόλου. Ακολούθησε η δημοσίευση, στην ίδια εφημερίδα, τον Απρίλιο - Μάιο του 1926, της προαναφερθείσας ομιλίας του για το Μεσολόγγι, και οι συνεργασίες του με τίτλο «Εμφύλιος Σταυρός της Νεότητας», στο περιοδικό «Αγωγή», το 1927, και «Δύο λόγια για την μητέρα του Ανδρέα Chenier» και «Θρήνος της Παναγίας», στα «Κυπριακά Χρονικά», το 1925 και 1927, αντιστοίχως²⁰.

Σε κυπριακά έντυπα δημοσίευσε κείμενά του και μετά που εγκατέλειψε την Κύπρο, ενδεικτικό του γεγονότος ότι εξακολούθησε να διατηρεί δεσμούς με τους ανθρώπους της. Έχουν εντοπιστεί, μεταξύ των ετών 1935 - 1973, τα ακόλουθα οκτώ δημοσιεύματά του: «Ζήνων ο Κιτιεύς (336-264 π.Χ.)», «Οι Περιπατητικοί», «Η ζωή εγ γλυτζιά», «Ν. Νικολαΐδης» και «Β. Μιχαηλίδης» («Κυπριακά Γράμματα», 1935-1940), «Ο Κωστής Παλαμάς και οι σύγχρονοί του», («Πάφος», 1936), «La Logique Stoicenne et la Nouvelle Logique Contemporaine» («Πρακτικά Πρώτου

---

19. Για την πρώτη παράσταση βλ. Ελευθερία, 7.5.1927, 18.5.1927, 21.5.1927, 25.5.1927, ενώ για τη δεύτερη βλ. Ελευθερία, 9.4.1927, 30.4.1927· Νέα Λαϊκή, 20.5.1927. Επίσης βλ. Γιάννη Κατσούρη, Το θέατρο στην Κύπρο, ό.π., σ. 215· Βασίλειου Τατάκη, Απομνημονεύματα, ό.π., σ. 328, 337-338, όπου σημειώνει ότι την «Αντιγόνη» ανέβασε ο επίσης καθηγητής του Παγκυπρίου Γυμνασίου Κωνσταντίνος Σπυριδάκης, πιθανόν γιατί είχε και αυτός εμπλακεί στη σκηνοθεσία της.

20. Για τις δημοσιεύσεις αυτές βλ. Αλήθεια, 7.8.1925· Αγωγή 41-42/2(1927)1· Κυπριακά Χρονικά 3(1925)147-150, 5(1927)65-72, αντιστοίχως.

Διεθνούς Κυπρολογικού Συνεδρίου», 1972)²¹, και «Προβλήματα της Ανωτάτης Παιδείας» («Ελλάς του Νότου», 1973)²².

Επίσης, σε κυπριακά έντυπα δημοσιεύτηκαν έξι τουλάχιστον κριτικές και παρουσιάσεις βιβλίων του από τον Θεόκλητο Σοφοκλέους («Κυπριακά Γράμματα», 1936), τον Νίκο Σπανό («Πνευματική Κύπρος», 1966), την Ελένη Λεοντιάδου - Κύρρη («Κυπριακός Λόγος», 1971), τον Κώστα Προυσή («Πνευματική Κύπρος», 1973) και τον Κλείτο Ιωαννίδη («Ζήνων», 1980 και 1981)²³. Ο Κλείτος Ιωαννίδης μετέφρασε επίσης από τα γαλλικά τη μελέτη του «La philosophie grecque -

---

21. Ο ίδιος δεν μπόρεσε να παραστεί στο Κυπρολογικό Συνέδριο, που διεξήχθη τον Απρίλιο του 1969, έστειλε, όμως, τη μελέτη του, που περιελήφθη στα «Πρακτικά». Βλ. Βασιλείου Τατάκη, Απομνημονεύματα, ό.π., σ. 645.

22. Βλ. Κυπριακά Γράμματα 12/1(1935)369-371, 1/2(1935)766-768, 25-26, 3/2(1935)159-160, 61/5(1940)85-86, 62/5(1940)79-80· Πάφος 2(1936)153-154· Πρακτικά του Πρώτου Διεθνούς Κυπρολογικού Συνεδρίου (Λευκωσία, 14-19 Απριλίου 1969), τ. Α', Αρχαίο Τμήμα, επιμ. Βάσου Καραγιώργη - Αντώνιου Χριστοδούλου, Λευκωσία 1972, σ. 259-264, και Ελλάς του Νότου 28-29(1973)1722-1723, αντιστοίχως.

23. Βλ. Θεόκλητου Σοφοκλέους, «B.N. Τατάκη: Στη χώρα των στοχασμών. Φιλοσοφικός διάλογος, σελ. 93, Θεσσαλονίκη 1936», Κυπριακά Γράμματα 1-2/3(1936)48-50· Νίκου Σπανού, «B. N. Τατάκη, Τα νέα μορφωτικά στοιχεία στο πρόγραμμα του Λυκείου Θεσσαλονίκης 1964», Πνευματική Κύπρος 64/6(1966)111-112· Ελένης Λεοντιάδου - Κύρρη, «B. N. Τατάκη, Ο Σωκράτης, η ζωή του, η διδασκαλία του, Αθήνα 1970», Κυπριακός Λόγος 14/3(1971)125-132· Κώστα Προυσή, «B. N. Τατάκη, Γεράσιμος Βλάχος ο Κρής (1605/7-1685). Φιλόσοφος, Θεολόγος, Βενετία 1973», Πνευματική Κύπρος 157/14(1973)31-33· Κλείτου Ιωαννίδη, «B.N. Τατάκη, Η βυζαντινή φιλοσοφία, Αθήνα 1979», Ζήνων 1(1980)149· Του ιδίου, «B.N. Τατάκη, Μελέτες της ιστορίας της φιλοσοφίας, Αθήνα 1980», Ζήνων 2(1981)139. Λεπτομερής καταγραφή των δημοσιευμάτων και των παρουσιάσεων των βιβλίων του Τατάκη σε κυπριακά έντυπα έγινε από τον Νίκο Παναγιώτου, Ελλάδος Κάτοπτρον, τ. Ζ', ό.π., σ. 3204-3205.

patristique et byzantine» («Δευκαλίων», 1975), ενώ ο Κώστας Μιχαηλίδης εκπόνησε εργασία για την πνευματικότητα του προσώπου στο έργο του («Ζήνων», 1991)²⁴.

Με τους πρώην μαθητές του, Κώστα Προυσή και Νίκο Κρανιδιώτη, καθώς και τον Αντώνη Ιντιάνο, που διηύθυναν τα «Κυπριακά Γράμματα», διατήρησε, στα πρώτα χρόνια της ζωής του περιοδικού, στενή συνεργασία. Όπως έχει αναφερθεί, δημοσίευσε στις σελίδες του κείμενά του, ενώ έγινε σε αυτές και παρουσίαση ενός βιβλίου του. Ακόμη, διατήρησε αλληλογραφία μαζί τους, αφού επισημαίνονται σχετικές αναφορές, όπως για παράδειγμα δύο σημειώματα στη στήλη «Αλληλογραφία» (1934), όπου τη μεν πρώτη φορά τον ευχαριστούν για τα καλά του λόγια και τον συγχαίρουν για τον διορισμό του στο Πανεπιστήμιο, ενώ τη δεύτερη τον πληροφορούν πως του είχαν γράψει ιδιαίτερο γράμμα. Επίσης, στη στήλη «Ειδήσεις» (1935) τον χαρακτηρίζουν πολύτιμο συνεργάτη και στη στήλη «Τύπος» (1935) αναφέρουν, ότι είχε γράψει στις «Μακεδονικές Ημέρες» ευνοϊκά σχόλια για το περιοδικό «Παιδικές Ψυχές» του Ανώτερου Παρθεναγωγείου Λεμεσού²⁵.

Ακόμη, στο Αρχείο του Αντώνη Ιντιάνου επισημάνθηκαν πρόσφατα τρεις επιστολές του προς τον Ιντιάνο και ένα επιστολικό δελτάριο προς τον Προυσή, που σχετίζονται με το περιοδικό. Στην πρώτη από αυτές, ημερομηνίας 18 Μαΐου 1935, ενημερώνει τον Ιντιάνο ότι δυσκολευόταν να γράψει για τους Νικολαΐδη και Μιχαηλίδη, γιατί δεν είχε βιβλία τους. Ωστόσο, μερικά χρόνια αργότερα δημοσίευσε, όπως έχει αναφερθεί, σύντομα κείμενά του για αμφοτέρους. Στη δεύτερη, ημερομηνίας 6 Δεκεμβρίου 1935, του ζητεί να δώσει συνεργασία στις «Μακεδονικές Ημέρες» και εκφράζει την επιθυμία να εργαστεί ξανά στην Κύπρο, ενώ στην τρίτη, ημερομηνίας 26 Απριλίου 1936, επαναλαμβάνει την πρότασή του για συνεργασία με τις «Μακεδονικές Ημέρες». Στην ίδια επιστολή εκφράζει επίσης την παράκληση να παρουσιαστεί στα «Κυπριακά Γράμματα» η μελέτη του «Στη χώρα των στοχασμών», που, όπως αναφέρθηκε, πραγματοποιήθηκε από τον Θεόκλητο Σοφοκλέους. Τέλος, στο επιστολικό δελτάριο προς τον Προυσή,

---

24. Βλ. Κλείτου Ιωαννίδη, «B.N. Τατάκη, Η Ελληνική Πατερική και Βυζαντινή φιλοσοφία», Δευκαλίων 14(1975)146-252· Κώστα Μιχαηλίδη, «Η πνευματικότητα του προσώπου στον Β. Τατάκη», Ζήνων 10-12(1989-1991)123-126, αντιστοίχως.

25. Για τις αναφορές αυτές στον Τατάκη βλ. Κυπριακά Γράμματα 1/1(1934)33, 4/1(1934)136, 13/1(1934)429, 2/2(1935)119, 2/2(1935)119, αντιστοίχως.

ημερομηνίας 18 Νοεμβρίου 1935, συστήνει για δημοσίευση τη μελέτη του Απόστολου Βακαλόπουλου, σχετικά με την αλληλογραφία Ροΐδη και Ψυχάρη για το γλωσσικό ζήτημα²⁶. Από τις υπόλοιπες επιστολές του προς Κυπρίους είναι γνωστή μία που απέστειλε προς τον λόγιο δικηγόρο Σάββα Χρίστη, ημερομηνίας 20 Αυγούστου 1937, με φιλοφρονητικό περιεχόμενο²⁷.

Ας σημειωθεί, ότι η παραμονή του Τατάκη στην Κύπρο συνέπεσε για το σχολικό έτος 1923-24 με αυτήν του παλαιού συμμαθητή του στην Ευαγγελική Σχολή Σμύρνης και συμφοιτητή του στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Ιωάννη Συκουτρή (1901-1937). Όπως σημειώνει ο τελευταίος σε δύο επιστολές του προς την Όλγα Κακριδή, που χρονολογούνται στον Σεπτέμβριο του 1923, συναντήθηκαν αμέσως μετά την άφιξη του Τατάκη στην Κύπρο και συμφώνησαν να πραγματοποιήσουν μαζί εκδρομές στα βουνά. Φαίνεται, όμως, ότι οι συναντήσεις τους δεν είχαν συνέχεια, πιθανόν λόγω του διαφορετικού του χαρακτήρα τους, αφού ούτε και ο Τατάκης αναφέρει οτιδήποτε σχετικό. Σε άλλη δε επιστολή του προς την Κακριδή, ημερομηνίας 5 Οκτωβρίου 1923, ο Μικρασιάτης φιλόλογος εκφράζεται αρνητικά για τον Τατάκη, κάτι που θεωρήθηκε ότι οφείλεται σε κρίση «σίγουρα πλανημένη»²⁸.

Το καλοκαίρι του 1927 ο Τατάκης εγκατέλειψε την Κύπρο, έχοντας, όπως σημείωσε, γεμάτο τον ψυχικό του κόσμο από την πνευματική της ζωή και τις φυσικές ομορφιές της²⁹. Διατήρησε δε την ανάμνησή της μέχρι το τέλος της ζωής του.

Δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Μικροφιλολογικά», τχ 28 (Λευκωσία 2010), σ. 53-58.

---

26. Λευτέρη Παπαλεοντίου - Κυριάκου Ιωάννου, «Επιστολές από το Αρχείο του Αντώνη Κ. Ιντιάνου (1878-1966). Πρώτη καταγραφή και παρουσίαση», Επετηρίδα Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών 33(2007)49, 88, 92, 111-113 (παράρτημα).

27. Ρήνας Κατσελλή, Σάβας Χρίστης. Επιλογή από το έργο του, Κεράυνια 2005, σ. 306-307.

28. Φάνη Κακριδή, Γράμματα του Ιωάννη Συκουτρή από την Κύπρο (1922-1924), Αθήνα 2008, σ. 166, 168, 177-178, 181.

29. Βασιλείου Τατάκη, Απομνημονεύματα, ό.π., σ. 339.